

Podľa § 20a ZoVS má príslušník aj zamestnanec Vojenského spravodajstva povinnosť podrobiť sa psychologickému vyšetreniu a psychofyziologickému overeniu pravdivosti na základe rozhodnutia riaditeľa Vojenského spravodajstva. Odmietnutie splnenia tejto povinnosti (odmietnutie podrobiť sa tomuto overeniu) sa považuje za porušenie povinnosti, závažné porušenie služobnej disciplíny alebo závažné porušenie pracovnej disciplíny.

K odseku 7

Zákon upravuje podmienky a možnosti používania informačno-technických prostriedkov, pričom ich použitie zveruje vymedzeným orgánom štátu. Ich použitím dochádza k intenzívnym zásahom do základných a garantovaných ľudských práv, najmä do práva na súkromie, rodinný život a pod. Jednoznačne sa určuje, že obmedziť garantované práva podľa tohto zákona je možné len činnosťou orgánov verejnej moci a aj to nie všetkých, ale len tých, ktorým tieto prostriedky k dispozícii dáva priamo toto ustanovenie. Ide o tie orgány štátu, ktoré podľa osobitných zákonov majú výslovne priznané oprávnenie použiť informačno-technický prostriedok. Informačno-technické prostriedky v zmysle ich legálnej definície podľa tohto zákona nemôžu ani držať, a ani používať orgány územnej samosprávy, súkromné bezpečnostné služby a ani iné fyzické alebo právnické osoby.

JUDIKATÚRA

Rozsudok Najvyššieho súdu SR, sp. zn. 8 Sžo 36/2008: Cestný radarový merač ako meradlo rýchlosti pohybujúceho sa telesa svojou povahou a použitím pri odhalovaní dopravných priestupkov v zmysle zákona č. 372/1990 Zb. o priestupkoch nemožno kvalifikovať ako informačno-technický prostriedok.

§ 3

(1) Informačno-technický prostriedok možno použiť len vtedy, ak je to v demokratickej spoločnosti nevyhnutné na zabezpečenie ochrany ústavného zriadenia, vnútorného poriadku a zahraničnopolitických záujmov štátu, bezpečnosti a obrany štátu, získavanie informácií zo zahraničných zdrojov, predchádzanie a objasňovanie trestnej činnosti alebo na ochranu práv a slobôd iných a ak dosiahnutie tohto účelu inak by bolo neúčinné alebo podstatne sťažené; informačno-technické prostriedky možno v pôsobnosti Slovenskej informačnej služby a Vojenského spravodajstva použiť aj mimo územia

Slovenskej republiky v rozsahu úloh podľa osobitných predpisov.^{5a)} Použitím informačno-technického prostriedku sa môže základné právo alebo sloboda obmedziť len v nevyhnutnom rozsahu a nie dlhšie, ako je to nevyhnutné na dosiahnutie zákonom uznaného cieľa, na ktorý slúži.

(2) Údaje získané informačno-technickými prostriedkami možno použiť výlučne na dosiahnutie účelu pri plnení úloh štátu, ktoré spĺňajú podmienky podľa odseku 1.

^{5a)} § 2 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 46/1993 Z. z. v znení zákona č. 151/2010 Z. z. § 2 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 198/1994 Z. z.

Súvisiace predpisy

čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru; § 2 ods. 2 ZoSIS; § 2 ods. 2 ZoVS; zákon č. 383/2011 Z. z. o zastúpení Slovenskej republiky v Eurojuste; zákon č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností

KOMENTÁR

K odseku 1

Toto ustanovenie vymedzuje **účel**, na ktorý je možné využiť informačno-technické prostriedky podľa zákona o ochrane súkromia pred odpočúvaním. Ich použitie je totiž možné iba v prípadoch, ak je to **nevyhnutné s ohľadom na konkrétny, v tomto ustanovení formulovaný účel**. To, že ich použitie na tieto účely je **nevyhnutné**, je potrebné posudzovať v kontexte konkrétnej situácie tak, ako použitie nutné, nutne potrebné.

Použitie informačno-technických prostriedkov je možné len v prípade, ak je to v demokratickej spoločnosti nevyhnuté z dôvodu:

- a) zabezpečenia ochrany ústavného zriadenia,
- b) zabezpečenia vnútorného poriadku a zahraničnopolitických záujmov štátu,
- c) zaistenia bezpečnosti a obrany štátu,
- d) získavania informácií zo zahraničných zdrojov,

e) predchádzania a objasňovania trestnej činnosti alebo

f) ochrany práv a slobôd iných a

ak dosiahnutie tohto účelu inak by bolo neúčinné alebo podstatne sťažené.

Použitie informačno-technických prostriedkov na dosiahnutie sledovaného účelu zároveň podlieha splneniu **podmienky subsidiarity**. Použitie informačno-technických prostriedkov podľa tohto ustanovenia je teda možné len v prípade, ak sa ich použitím sleduje konkrétny (vyššie taxatívne uvedený) cieľ a tento cieľ, resp. účel ich použitia nie je možné dosiahnuť inak alebo ak by jeho dosiahnutie inými prostriedkami bolo podstatne sťažené. Plne sa tak rešpektuje skutočnosť, že informačno-technické prostriedky predstavujú moderné a ofenzívne inštitúty, ktoré intenzívne zasahujú do oblasti základných ľudských práv dotknutých osôb. Ich využívanie je síce možné, ale len na konkrétne účely a po splnení podmienky, že uvedený účel ich použitia sa nedá dosiahnuť bez takto intenzívneho zásahu do ľudských práv alebo ak by jeho dosahovanie inými prostriedkami bolo podstatne sťažené.

V tomto ustanovení je vidieť prejav **zásad proporcionality a legitimacy** používania informačno-technických prostriedkov. Pritom možno len dodať, že neodmysliteľnou požiadavkou použitia informačno-technických prostriedkov je naplnenie **zásady legality**, ktorej obsahom je požiadavka na existenciu podkladu umožňujúceho použiť informačno-technické prostriedky. Z podmienky legality plynie požiadavka na existenciu normy, ktorá umožňuje použitie informačno-technických prostriedkov, a tým spôsobom umožňuje zasahovať do garantovaných práv. Tento zásah musí byť možný, no musí byť aj predvídaný vnútroštátnym právom. Existencia „zákona“, ktorý umožňuje použitie týchto prostriedkov, sa v zmysle čl. 8 ods. 2 Dohovoru interpretuje pomerne široko a v každom prípade materiálne (a vo význame *stricto sensu*¹⁶). V tomto prípade ide priamo o právnu úpravu o sile zákona, no ESLP vo svojej judikatúre pod tento pojem dovoľuje zahrnúť aj ďalšie právne predpisy¹⁷, ako aj judikatúru a názory právnej vedy. Na strane druhej nepostačuje len existencia právnej praxe, prípadne interné a nezáväzná smernice a iné podobné normy prijaté na úrovni ministerstva.

¹⁶ Rozsudok ESLP zo 6. septembra 1978 vo veci *Klass a ostatní proti Nemecku*, ods. 43.

¹⁷ Rozsudok ESLP z 25. marca 1983 vo veci *Silver a ďalší proti Spojenému Kráľovstvu*, ods. 88.
Rozsudok ESLP z 26. marca 1987 vo veci *Leander proti Švédsku*, ods. 55.

So zásadou legality je úzko spojená aj už formulovaná požiadavka na nevyhnutnosť zásahov v podobe použitia informačno-technických prostriedkov. Požiadavka na nevyhnutnosť takéhoto zásahu v demokratickej spoločnosti by sa mala prelínať do vnútroštátnej úpravy v podobe dôslednej úpravy podmienok a pravidiel použitia týchto inštitútov. Informačno-technické prostriedky považuje ESLP vo svojej judikatúre za nástroje tajného dohľadu nad jednotlivcami a ich správaním sa, ktoré sú typické pre policajné a nie pre demokratické štáty. V podmienkach demokratických štátov je ich použiteľnosť možná len v prípade, ak je to celkom nevyhnutné z dôvodu ochrany demokratického zriadenia.¹⁸ Nevyhnutnosť sa nedá zamieňať s užitočnosťou, vhodnosťou, prijateľnosťou alebo rozumnosťou použitia.¹⁹ Požiadavka na nevyhnutnosť spočíva v naliehavej spoločenskej potrebe a nutnosti zodpovedať stanovenému cieľu (legitímnemu cieľu). Toto zhodnotenie je prirodzene veľmi subjektívne a pre zmluvné strany poskytuje určitý priestor pre voľnú úvahu. Tento priestor je však obmedzený. Voľná úvaha v posúdení sa odvíja najmä od zhodnotenia povahy zásahu, od rozsahu zásahu, od situácie, za ktorej dôjde k zásahu, od naliehavosti a spoločenskej potreby zasiahnuť do garantovaných práv. Zásahy do garantovaných práv sú v kontexte požiadavky nevyhnutnosti subsidiárne a prostredníctvom týchto inštitútov majú povahu *ultima ratio*. Ich využitie je možné len vtedy, ak je to nevyhnutné, teda ak sa nedá rovnaký cieľ a účel dosiahnuť inými, spravidla miernejšími prostriedkami.²⁰

Legitimita použitia informačno-technických prostriedkov zahŕňa úvahu o tom, či ide o také nástroje, na podklade ktorých štátne orgány zasahujú do práva na súkromie a rodinný život, ktoré zodpovedajú požiadavkám a cieľom formulovaným v čl. 8 ods. 2 Dohovoru. Predmetné ustanovenie Dohovoru umožňuje štátnym orgánom zasahovať do garantovaných práv (právo na súkromie, rodinný život, tajomstvo prepravovaných správ) za podmienky, že tento zásah je:

- a) v súlade so zákonom a súčasne (kumulatívne)
- b) je nevyhnutný v demokratickej spoločnosti v záujme národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných.

¹⁸ Rozsudok ESLP zo 6. septembra 1978 vo veci *Klass a ostatní proti Nemecku*, ods. 49.

¹⁹ Rozsudok ESLP z 25. marca 1983 vo veci *Silver proti Spojenému Kráľovstvu*, ods. 97.

²⁰ Rozsudok ESLP zo 6. septembra 1978 vo veci *Klass a ostatní proti Nemecku*, ods. 49.

Použitelnosť informačno-technických prostriedkov podľa tohto zákona teda spĺňa požiadavky na ich použiteľnosť podľa čl. 8 ods. 2 Dohovoru. Dovoľuje orgánom štátu zasahovať do garantovaných práv za podmienok, ktoré ustanovuje tento zákon, a na dosiahnutie konkrétneho účelu, ak je použitie takýchto nástrojov na dosiahnutie tohto účelu nevyhnutné. Požiadavka legitimity (požiadavka legitímneho cieľa) nespôsobuje zásadnejšie problémy, keďže záujmy na ochrane poriadku a bezpečnosti štátu a aj prevencia zločinnosti sú dostatočne široko formulované tak, že pokrývajú celú škálu prípadov a získavania dôkazov. Legitímny cieľ tak môže v konkrétnom prípade predstavovať záujem na zaistení národnej bezpečnosti, záujem na ochrane ľudských práv, záujem na zachovaní hospodárskeho blahobytu.²¹

Toto ustanovenie teda formuluje konkrétne limity, medze – účel, ku ktorého dosiahnutiu musia zásahy do dotknutých práv smerovať na to, aby v prípade zákonnosti a aj po splnení testu proporcionality mohli byť prípustné.²²

Požiadavka proporcionality zásahov sa prejavuje v hľadaní a dodržiavaním určitej rovnováhy medzi právami, ktoré sú k dispozícii, a možnosťami výberu konkrétnych druhov prostriedkov smerujúcich k naplneniu sledovaného (legitímneho) cieľa. Samotný zásah musí byť nevyhnutný (teda ak stanovený cieľ nie je možné dosiahnuť iným spôsobom, t. j. pomocou miernejších prostriedkov) a jeho realizácia musí zodpovedať nutnej spoločenskej potrebe – dosahovaniu sledovaného cieľa v kontexte podstaty práva, ktoré má byť na tieto účely obmedzené.²³ Je tak nutné skúmať splnenie testu proporcionality, resp. to, či takýto zásah prejde testom proporcionality vzhľadom na následok – vzhľadom na zásah do garantovaných práv., *Zásada proporcionality je všeobecným testom riešenia kolízie základných práv, prípadne verejných dohier, teda aj kolízie verejných dohier a základných práv kolidujúcich s právom na súkromie.*²⁴

²¹ Rozsudok ESLP vo veci *Funke proti Francúzsku*, ods. 52.

Rozsudok ESLP z 25. februára 1993 vo veci *Crémieux proti Francúzsku*, ods. 35.

Rozsudok ESLP vo veci *Miaile proti Francúzsku*, ods. 81.

²² ČENTĚŠ, J. *Odpočúvanie – procesnoprávne a hmotnoprávne aspekty*. Bratislava : C. H. Beck, 2013, s. 44.

²³ Rozhodnutie ESLP zo 4. decembra 2008 vo veci *S. a Marper proti Spojenému kráľovstvu*.

²⁴ HOLLÄNDER, P. Zásada proporcionality: jednosmerná ulice, alebo hermeneutický kruh? Na príkladoch verejných dohier a základných práv kolidujúcich s právom na súkromie. In ŠÍMÍČEK, V. *Právo na súkromie*. Brno : Masarykova univerzita, 2011, s. 46.

Informačno-technické prostriedky je podľa zákona o ochrane súkromia pred odpočúvaním možné na stanovený účel a po splnení požiadavky subsidiarity využívať primárne na území Slovenskej republiky. Takto majú možnosť využívať informačno-technické prostriedky Policajný zbor, Zbor väzenskej a justičnej stráže, orgány Colnej, resp. Finančnej správy, Slovenská informačná služba a Vojenské spravodajstvo. V prípade Slovenskej informačnej služby a Vojenského spravodajstva sa povoľuje, aby tieto subjekty využívali informačno-technické prostriedky aj mimo nášho územia, a to v rozsahu úloh, ktoré majú podľa ich zákonnej úpravy plniť.

V zmysle § 2 ods. 2 ZoSIS je do pôsobnosti Slovenskej informačnej služby zverené aj získavanie, sústreďovanie, vyhodnocovanie informácií o aktivitách, ktoré vznikajú síce v zahraničí, ale ktoré smerujú proti ústavnému zriadeniu a bezpečnosti Slovenskej republiky, a taktiež informácií, ktoré sú potrebné na realizáciu zahraničnopolitických záujmov Slovenskej republiky.

Vojenské spravodajstvo plní na základe § 2 ods. 2 ZoVS úlohy, ktoré mu plynú z medzinárodných zmlúv a dohôd, ktorými je Slovenská republika viazaná, a aj úlohy podľa ďalších právnych predpisov (napr. podľa ustanovení zákona č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností alebo zákona č. 383/2011 Z. z. o zastúpení Slovenskej republiky v Eurojuste).

Bez ohľadu na to, ktorý oprávnený orgán podľa § 2 ods. 2 ZoOSpO používa informačno-technické prostriedky, pri ich použití sa v každom prípade musí obmedziť na dosahovanie účelu, na ktorý sa ich použitie dovoľuje. Obmedzenie základných ľudských práv a slobôd, ktoré sú použitím týchto prostriedkov dotknuté, je možné len v takom rozsahu a na takú dobu, ako je to nevyhnutné na dosiahnutie sledovaného účelu, na dosahovanie ktorého sa tieto prostriedky podľa tohto ustanovenia používajú. Ide o jeden z prejavov **zásady primeranosti** v súvislosti s využívaním informačno-technických prostriedkov na podklade tohto zákona.

K odseku 2

Toto ustanovenie limituje použiteľnosť informačno-technických prostriedkov podľa tohto zákona konkrétnym účelom, ku ktorému je ich možné využiť. Obmedzuje sa aj použiteľnosť informácií, ktoré sa za pomoci týchto informačno-technických prostriedkov získajú. Je zřejmé, že svojou povahou smerujú informačno-technické prostriedky najmä k získavaniu informácií, ktoré sú cenné

z dôvodu plnenia úloh štátu v súvislosti s vymedzenými účelmi použitia. Tieto informácie nemôžu byť použité na žiadny iný účel okrem prípadov, ak ide o:

- a) zabezpečenie ochrany ústavného zriadenia,
- b) zabezpečenie vnútorného poriadku a zahraničnopolitických záujmov štátu,
- c) zaistovanie bezpečnosti a obrany štátu,
- d) získavanie informácií zo zahraničných zdrojov,
- e) predchádzanie a objasňovanie trestnej činnosti alebo
- f) ochranu práv a slobôd iných.

JUDIKATÚRA

Nález Ústavného súdu SR z 11. novembra 2015, sp. zn. II. ÚS 184/2015 – 66 – Test proporcionality: Obmedzenie akéhokoľvek základného práva alebo slobody, a teda aj slobody prejavu možno považovať za ústavne akceptovateľné len vtedy, ak ide o obmedzenie, ktoré bolo ustanovené zákonom, resp. na základe zákona, zodpovedá niektorému ustanovenému legitímnemu cieľu a je nevyhnutné v demokratickej spoločnosti na dosiahnutie sledovaného cieľa, t. j. ospravedlňuje ho existencia naliehavej spoločenskej potreby a primerane (spravodlivo) vyvážený vzťah medzi použitými prostriedkami a sledovaným cieľom, t. j. musí ísť o obmedzenie, ktoré je v súlade so zásadou proporcionality.

Nález Ústavného súdu SR z 25. augusta 2010, sp. zn. III. ÚS 68/2010 – Garancie práva na súkromie pri získavaní počítačových údajov v trestnom konaní: Záujem štátu na ochrane pred zločinnosťou zakladajúci legitímnosť zásahov do práva na súkromie pri realizácii niektorých inštitútov podľa štvrtej hlavy prvej časti Trestného poriadku („Zaisťovanie osôb a vecí“) musí byť uvedený do rovnováhy so závažnosťou zásahu do tohto práva. Znamená to zvoliť pri realizácii zásahu čo najmiernejší prostriedok, ktorý je súčasne spôsobilý zabezpečiť dosiahnutie sledovaného cieľa, napríklad uprednostniť úkon uchovania a vydania počítačových údajov pred inštitútom vydania, resp. odňatia veci. V opačnom prípade znamená neproporcionálny postup konajúceho orgánu porušenie garancií práva na súkromie a spravodlivého procesu.

Uznesenie Ústavného súdu SR z 3. septembra 2008, sp. zn. III. ÚS 264/08 – Zásah do základného práva na súkromie: Účasť fyzickej osoby v pozícii vodiča motorového vozidla ako účastníka cestnej premávky netvorí podľa názoru Ústavného súdu Slovenskej republiky súčasť tej jeho súkromnej sféry, ktorá by mohla byť, hoci aj použitím informačno-technických prostriedkov spĺňajúcich pojmové znaky zákona č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov, dotknutá, a preto vodič motorového vozidla vzhľadom na verejný charakter cestnej premávky musí strpieť zúženie „nedotknuteľnej“ individuálnej sféry fyzickej osoby, pričom nedochádza

k porušeniu princípu proporcionality (primeranosti), ktorý vo svojich rozhodnutiach uplatňuje Európsky súd pre ľudské práva aj Ústavný súd Slovenskej republiky.

Nález Ústavného súdu SR zo 4. februára 2009, sp. zn. I. ÚS 117/07 – Právo na súkromie, právo na súdnu ochranu a rešpektovanie súkromného a rodinného života: Vychádzajúc z doktríny štrasburských orgánov je potrebné pri zásahu do práva na súkromie fyzickej osoby skúmať jeho legalitu, legitimitu a proporcionalitu.

Existencia právneho základu (zákonnej normy) pre rozhodnutie o zásahu do práva na súkromie nezbavuje všeobecný súd povinnosti rešpektovať pri svojom rozhodovaní normy vyššej právnej sily.

Príkaz na odpočúvanie a zaznamenávanie telekomunikačnej prevádzky vydaný podľa § 80 TP, ako aj rozhodnutie podľa § 36 a § 37 ZoPZ musí byť riadne odôvodnené.

Obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR (ako aj čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd je aj právo účastníka konania, procesnej strany v konaní alebo právo inej zainteresovanej osoby na rozhodnutie, ktorého dôvody vydania sú zjavné a zreteľné, pretože práve odôvodnenie rozhodnutia je zárukou toho, že výkon spravodlivosti nebude arbitrárny.

Dohovor zakladá legitimitu zásahu do práva na súkromie len v prípadoch, ak to vyžaduje záujem národnej bezpečnosti, verejnej bezpečnosti, hospodárskeho blahobytu krajiny, predchádzania nepokojom a zločinnosti, ochrany zdravia alebo morálky alebo ochrany práv a slobôd iných. V iných prípadoch je štátny orgán (teda aj súd) povinný zdržať sa akýchkoľvek zásahov do výkonu práva na rešpektovanie súkromného života a korešpondencie.

Zásah do práva na súkromie je prípustný, len ak je to v demokratickej spoločnosti nevyhnutné v záujme dosiahnutia legitímneho cieľa. Nevyhnutnosť potom musí skúmať všeobecný súd s ohľadom na konkrétne okolnosti prípadu s dôrazom na skutočnosť, či tieto neumožňujú dosiahnuť stanovený cieľ (predchádzanie zločinnosti) inak, ako zásahom do práva na rešpektovanie súkromného života a korešpondencie.

Nález Ústavného súdu SR zo 14. júna 2006, sp. zn. I. ÚS 274/05 – Právo na súkromie – použitie informačno-technických prostriedkov: Preskúmateľnosť dôvodnosti vydania súhlasu na použitie informačno-technických prostriedkov podľa § 4 zákona č. 166/2003 Z. z. o ochrane súkromia pred neoprávneným použitím informačno-technických prostriedkov (zákon o ochrane pred odpočúvaním) v znení neskorších predpisov či príkazu na odpočúvanie a záznam telekomunikačných činností podľa § 88 TP účinného do 31. decembra 2005 si vyžaduje relevantnú konkrétnu vysvetľujúcu argumentáciu, akými skutočnosťami boli naplnené zákonom ustanovené podmienky pre tento zásah do práva na súkromie. Bez takéhoto odôvodnenia opierajúceho sa o konkrétne skutočnosti je súhlas či príkaz spravidla nepreskúmateľný.